

21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü

Ergenekon Davası ve Türk Ordusu

Yazar: Ümit Özdağ

“Adalet TANRI’nın, hüküm sizindir.”

E. Kur. Yüzbaşı Muzaffer Özdağ

Talat Aydemir tarafından düzenlenen 21 Mayıs

askeri darbe girişimi sonrasında gerçekleşen

Mamak Sıkıyönetim Mahkemesinde

yapılan savunmanın son sözü, (1963)

Giriş

5 Ağustos 2013’de Ergenekon Davası diye adlandırılan ve derin devlet davası olarak başlayıp, muhalif siyaseti baskı altına almak üzerinden gelişen ve sonuç olarak askeri darbe yargılamasına dönen yargı sürecinin ilk aşaması tamamlandı. Özel yetkili Mahkeme çok ağır cezalar verdi. Böylece kurucusu, bugün ki lideri, sembolü, ideolojisi, ana kitabı belli olmayan, (belki de belli olan ancak henüz dile getirilmeye cesaret edilemeyen) tarihin “ilk gizli terör örgütü” davası sona erdi. Tarihte ilk kez kimse mensup olduğu iddia edilen örgüte sahip çıkmadı, üyesiyim demedi. Şimdi dava Yargıtay’da devam edecek.

Ağustos 2011 başında yapılan Yüksek Askeri Şura toplantıları kamuoyunun büyük ilgi ve dikkati altında çok gerilimli bir ortamda geçmiştir. Genelkurmay Başkanı Org. Işık Koşaner ve üç kuvvet komutanı hükümeti, hükümet yanlısı basını ve adalet mekanizmasını suçlayan veda mesajları yayınlamaya istifa etmişlerdir. Genelkurmay Başkanı istifasının temel gerekçesini “silah arkadaşlarını koruyamamak” olarak ortaya koymuştur.

İstifaların ve yeniden şekillenen komuta kadrosunun ardından ordu üzerinde hükümetin iradesinin kurulduğu yorumları yapılmıştır. Soğukkanlı bir yorum yapan Ahmet Turan Alkan, kontrolsüz mutlak gücün bozduğu Türk Ordusuna değişimin dışarıdan geldiğini ve kaçınılmaz olarak sancılı olduğunu kaydetmiştir.^[1] Peki, Alkan’ın dışarıdan geldiğini söylediği değişim “ne kadar dışarıdan” gelmektedir. Bir gazeteci PKK açılımı sürecinden bahsederken, “Biz Ergenekon davasını bugünlere ulaşabilmek için desteklemiştik” derken, davanın örtülü amacını ortaya koymaktaydı ancak bu ifade bile yaşanan değişimin nereden geldiğini, TSK’nın ne kadar dışarıdan dönüştürüldüğünü açıklamıyordu.

Bu makalenin konusu da son yıllarda TSK’nın karşı karşıya olduğu “değişim sürecinin” dinamiklerini ve bu dinamiklerin amaçlarının ortaya konulmasıdır. Diğer bir ifade ile değişimin gerçekten nereden geldiğinin tespit edilmesidir. Böylece yaşanan sürecin bir demokratikleşme ve TSK’nın hükümetin denetimi altına alınması mı yoksa küresel denetim dışına çıkan bir ordunun dizginlenmesi mi olduğu tartışılacaktır.

Ergenekon Operasyonu

2007’den buyana Türkiye’de yaşanan hemen hemen hiçbir politik gelişme Ergenekon Operasyonu dışında

izah edilemez. TSK'nın yeniden şekillendirilmesi sürecinde de Ergenekon Operasyonu'nun çok önemli bir rol oynadığı tartışma götürmez bir gerçektir. Ergenekon Operasyonu'nun soruşturmanın arkasında ABD'nin olduğu ileri sürülmektedir. Bu iddiayı sadece Operasyona eleştirel yaklaşanlar değil, operasyonu büyük bir istekle savunanlar da iddia etmişlerdir.

ABD'nin Ergenekon Operasyonu'nu neden desteklediğinin gerekçesi ise Türk Ordusu içinde ağırlıklı olarak Özel Kuvvetler içinde yoğunlaşmış "**Avrasyacı-Rusçu**" bir kliğin "**temizlenmesi**" olarak ortaya konulmuştur. İddiaya göre, ABD ve NATO, Ergenekon operasyonu ile Avrasyacı-Rusçu kliğin temizlenmesi için AKP iktidarına yardımcı olmaktadır.

Bu fıslıtyı Prof. Dr. Mümtazer Türköne şöyle dile getirmiştir: "Ergenekon operasyonu ile ilgili giderek daha fazla dillendirilen bir tez var. Bu operasyon ile kontrgerilla örgütlenmesinin dış politikada ABD'ye karşı Rus eksenini savunan kanadın tasfiye edildiği iddiası. Ben bu iddiayı inandırıcı bulmuyorum. Ama eksik olan bir şey var" [2]

Türköne'den gelen bu zayıf itiraza rağmen Ümraniye Soruşturması sürecinde Ergenekon operasyonuna büyük psikolojik-politik destek veren bazı akademisyen ve köşe yazarları, **Türk Ordusu içinde Türk Ordusu'nu ve Türkiye'yi Rusya eksenine, Rus-Çin, İran zeminine kaydırmak isteyen, anti-AB'ci, anti-ABD'ci Rusçu bir kliğin, ABD ve NATO'nun desteği ile tasfiye edildiği görüşünü savunmuşlardır.** Örneğin Ahmet Altan ise şöyle demektedir: "Çünkü bütün bu olanlar sadece Türkiye'nin arzusu gibi görünmüyor bana. Yanılıyor olabilirim ama olanları izlerken hep bir 'dünya operasyonu' izliyor mu izlenimine kapılıyorum." [3]

Hasan Cemal ise Türkiye'de ulusalcı-aşırı milliyetçilerin, birinci sınıf demokrasiyi sevmeyenlerin, AB'den nefret edenlerin, "Türkiye, Avrupa'ya, Amerika'ya sırtını dönsün, Avrasya'ya açılın ve Rusya'yla, Çin'le Orta Asya'yla hatta İran'la kendine yeni bir dünya kursun!...Ve asker içinde de etkili oldu. Örneğin Tuncer Kılıç Paşa... MGK Genel Sekreteriyken, Türkiye için Avrasya açılımını savunmuştu. Ergenekon davasının sanıklarından eski Jandarma Genel Komutanı Şener Eruygur Paşa'nın da davanın sivil sanıkları gibi Avrasyacılık konusunda benzer görüşleri benimsediği söylenebilir" görüşünü savunmuştur. Hasan Cemal, Eruygur'un Avrasyacılığına kanıt olarak 22 Ekim 2008'de Hürriyet gazetesinde Nerdun Hacıoğlu'nun şu cümlelerini göstermektedir: "Şener Eruygur ise yine Rusya'dan empoze edilen fikirlerle Türkiye'nin NATO'dan çıkarak Şanghay İşbirliği Örgütüne katılmasını, Rusya ve İran'la birlikte bölgede yeni bir askeri ittifak oluşturmasını önermişti." [4]

Bu izahın şampiyonlarının başında gelenlerden birisi de eski AKP milletvekili Bayan Dağı'nın eşi akademisyen **İhsan Dağı**'dır. **Prof. Dr. Dağı'ya göre Ergenekon operasyonu AKP'den çok uluslar arası dinamiklerin sonucudur. Küresel bir irade ortaya çıkmıştır ve operasyon gerçekleşmiştir.** [5] Dağı, daha da ayrıntıya girmekte, küresel iradeyi netleştirmekte ve gerekçesini de ortaya koymaktadır. İhsan Dağı'ya göre, Ergenekon Operasyonu, ABD'nin desteklediği bir operasyondur. Dağı, Ergenekon örgütünün Özel Harp Dairesi'den kaynaklandığını ileri sürmektedir. Oysa, 1993'den buyana Türk Ordusu'nda söz konusu olan nitelik ve nicelik açısından Özel Harp Dairesinden farklı olan **Özel Kuvvetler Komutanlığı** söz konusudur.

Dağı'ya göre, "Amacı dışına çıkan ve Rusçu bir kliğin kontrolüne giren Türk Gladio'su artık korunup kollanmıyor. Nedeni açık: Gürcistan ve doğalgaz krizlerinde iyice görülen Rusya-Batı gerginliği Türkiye'yi yeniden vazgeçilmez bir cephe ülke konumuna getiriyor. Peki, böyle bir ülkede elli yıldır Batı güvenlik sistematiğinde bulunan bir ordunun Rusya yanlısı, NATO, ABD ve AB ile işbirliğine karşı **Rusçu** bir kliğin eline geçmesine seyirci kalır mı? Üstelik bu klik sadece ordu içinde yükselmeye değil, Özden Örnek günlüklerinden anlaşıldığı gibi fiili bir darbeyle yönetime el koymaya çalışmış. Ama başaramamışlar; Rusçu bir darbeye vize verilmemiş! Bunlardan Ergenekon soruşturmasında ABD/NATO parmağı olduğu sonucu çıkmaz.(Oysa Dağı, daha sonra Ergenekon soruşturmasının arkasında ABD desteğinin olduğunu ileri sürmüştür.) Tasfiyeyi yargı yapıyor, ama dikkat; tasfiye edilen Ergenekon resmi bir kurumun uzantısı. Dolayısıyla bu örgütün arka plânında bulunan güçlerin tasfiye işlemine yönelik tutumu önemli. Nedir bu tutum? Sessizlik; ordunun ve ordu üzerinden ABD/NATO sessizliği. TSK üst yönetimi bu soruşturmalara izin vererek kendini Batı ittifakı içinde 'yeniden' konumlandırmaya çalışıyor."[\[6\]](#)

Dağı, Türk Ordusu'nun, Soğuk Savaş sonrasında ortak düşman olan SSCB'nin ortadan kalkmasından sonra NATO'nun "**ortak düşman**" yerine, **demokrasi, insan hakları ve hukuk devletine dayanan "ortak değerler" merkezli siyasetini** kavrayamadığını/kabul etmediğini ileri sürmektedir. Dağı'ya göre, Türk Ordusu'nun "ortak değerleri" kabul etmemesinin arkasında rejim içinde kendi konumunu yitirmesi endişesi vardır. Bundan dolayı, Türk Ordusu içinde bir grup, Avrasyacı-Rusçu çizgiye kaymıştır.[\[7\]](#)

Dağı, Türk Ordusu içinde "Özel Harp Dairesi" veya "Özel Kuvvetler Komutanlığı" etrafında kümelenmiş küçük bir Rusçu kliği değil, bütün Türk Ordusu'nu Rusçu olmakla suçlamaktadır. Nasıl mı? İşte şu cümlesi ile: "Fikret Bila'nın '**Komutanlar Cephesi**' kitabı incelendiğinde TSK'nın üst düzey komutanlarının NATO, AB ve ABD hakkında nasıl bir duygu ve düşünceye sahip oldukları görülebilir; müttefik değil, âdeta savaşa girişilecek bir hasım..."[\[8\]](#) Bu cümle bir kliği değil, bir orduyu anlatmaktadır.

Yasemin Çongarda "Amerikan siyasetinin ve ordusunun Türkiye'yi iyi tanıyan mensuplarının, TSK'nin Soğuk Savaş sonrasındaki performansına kuşkuyla baktıklarına bir çok kez tanık oldum. Türk Ordusu'nun Washington'da 'gitgide Batı'dan kopan, bazı unsurlarıyla Rusya'nın etki alanına giren Avrupa Birliği sürecini içine sindiremeyen, 1920'lerin zihniyetine tutsak, küreselleşmeden de Türkiye'nin küreselleşmeyle uyumlu toplumsal değişiminden de, giderek Türk toplumundan da kopuk bir kurum olarak algılanmaya başladığını gözledim" diyerek, Dağı'ya destek vermiştir.[\[9\]](#)

Dağı'ya göre, Türk Ordusu içindeki Avrasyacı/Rusçular aslında ABD, AKP'ye karşı yapmak istedikleri darbeyi desteklemediği için Avrasyacı/Rusçu olmuşlardır.[\[10\]](#)Dağı'ya destek yine Yasemin Çongar'dan gelmiştir. Çongar, Avrasyacıların Bush Yönetiminin entelektüel dinamosu olan neoconları, ABD'nin AKP'ye karşı ikna etmesi için çok çaba sarf ettiğini ileri sürmüştür.[\[11\]](#)

Ergun Babahanda 14 Ocak 2009'da Kanal 24'de özetle şöyle demiştir: “Ergenekon bölgede ABD'nin tetikçisi idi. ABD'ye sadakatle çalıştılar. Küresel dengeler değişti ve Ergenekon tetiğini ABD'ye yöneltmeye başlayınca da ABD Ergenekon'u tek tek tasfiye etmeye başladı. İşin bu boyutu görülmez ise Ergenekon meselesini anlamak mümkün değildir. ABD, “Rusçu, Putinci” olan eski adamlarını hızla tasfiye etmektedir. Son Ergenekon dalgasında gözüaltına alınan e. Org. Tuncer Kılınc ta MGK Genel Sekreteri iken NATO-AB eksenine karşı Rusya-Çin-İran eksenini savunmuştu” [\[12\]](#)

Eski EGM İstihbarat Dairesi Başkanı Bülent Orakoğlu'da Ümraniye soruşturmasının dış dinamiğinin ABD olduğunu düşünmektedir: “Sadece hükümetin iradesiyle bu iş çözülemez. Ergenekon operasyonu da tamamen iç dinamiklerle anlaşılabilir. Çünkü kural şudur: bir örgütü kim kurduysa o tasfiye eder. İç ve dış dinamiklerin bir örgütü kurmaktaki amaçları bitmeden o örgüt bitmez. Gladio tipi yapılanmayı kuran dış dinamik Pentagon'dur. (...) Çünkü dünyada yükselen değer demokrasi, insan hakları ve özgürlükler... Türkiye'ye de bu dünyada Amerika tarafından bir rol biçiliyor. Türkiye'nin bu rolü üstlenmesi için şartlara uygun olması için, temizlenmesi lazım. Hatırlayın, Başbakan Erdoğan 5 Kasım 2007'deki Amerika ziyaretinde Bush'la görüşmüştü. Ergenekon operasyonu Washington'daki o görüşmeden sonra başladı.” [\[13\]](#)

ABD'nin Türk Ordusu'na yönelik müdahakesi konusunda belki de en çarpıcı ve açık yaklaşımı Zaman Gazetesi'nin Washington muhabiri **Ali H. Arslan'ın** satırlarında bulmak mümkündür. Arslan şöyle demektedir: “ABD'nin düşmanlara karşı **önleyici saldırı** doktrininin makûliyeti ve hakkaniyeti tartışılır. Ama dostlarının hayatî hatalarına karşı bazı önleyici mekanizmaları devreye sokmalarına itirazımız olamaz. Bunlardan biri, sesini şeksiz şüphesiz demokrasi lehinde yükseltmektir. Diğeri de, özel resmî görüşmelerde ilgililere de aynı mesajı daha da açık bir dille ifade etmektir. Özellikle ABD'nin Ankara büyükelçiliğine bu konuda çok iş düşüyor. Ve bir şeyler yapıldığı da kulağıma geliyor.” [\[14\]](#)

Gerçekten, Ümraniye soruşturmasına verilen siyasî desteğin ve düzenlenen Ergenekon psikolojik operasyonunun arkasındaki Amerikan desteğinin nedeni Türk Ordusu içinde bir kliğin veya Türk Ordusu'nun tamamının NATO, ABD ve AB karşıtı bir çizgiye kaymasına karşı, ABD'nin bir tepkisi midir yoksa ABD'nin tepkisinin nedeni bir başka şey midir?

Aşağıda bu hususu ayrıntılı olarak değerlendirmeden önce Dağı ve Çongar'ın ABD'nin Türkiye'de “Ergenekon sürecine” müdahale etmesini **“meşru kabul etmelerinin”** çok tehlikeli olan bir boyutunun altını çizmek gerekmektedir. 1968'de Çekoslovakya'da Çekoslovak Komünist Partisi Genel Sekreteri A. Dubçek'in geliştirdiği sosyalizm yorumuna Moskova sert tepki göstermiştir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi Genel Sekreteri Brejnev, **“Brejnev Doktrini”** diye anılan doktrini ilân etmiştir. Bu doktrin, sosyalist ülkelerin egemenliğini kısıtlayan ve SSCB'ye sosyalist ülkelerin iç işlerine müdahale hakkı veren bir anlayışı ilân etmiştir. Kızılıordu, Prag'ı işgal etmiştir. Türkiye'de ve dünyada bir çok sosyalist bu müdahaleyi destekler ve meşru görürken, bir çok sosyalist de SSCB ile olan yollarını ayırmıştır.

Cemal, Dağı, Babahan, Sarıbrahimoğlu, Çongar'ın temsil ettiği çizgi, “Moskova çizgisindeki komünistlere” benzer şekilde, ABD'nin Türk Ordusu'na müdahalesini meşru görmektedirler. Oysa, demokrasiyi savunan NATO, reel sosyalizmi savunan Varşova Paktı değildir. Türkiye, sosyalist Çekoslovakya, değildir. Türkiye egemen, bağımsız bir ülkedir. Türk siyaset, akademi, basın ve silahlı kuvvetlerinde bir çok insan ABD'ye, AB'ye, NATO'ya eleştirel bakabilir. [\[15\]](#)

Burada sorulması gereken soru yukarıda anılan kişilerin ileri sürdüğü tezin doğru olup olmadığını değerlendirmeden önce özgün olup olmadığı tespit edilmelidir. CIA üst düzey yöneticisi ve Türkiye uzmanı Graham Fuller, 19 Ekim 2007'de yazdığı **“Ankara'nın ABD Düşmanlığı'nın Soykırım Kararından Çok Daha Derin Kökleri Var”** başlıklı makalede şöyle demektedir: **“Washington kızgın. Türk generaller, Batı'nın dayatmalarına karşı, Rus stratejik seçeneğini** bile alçak sesle konuşmaktadırlar. Orta Asya enerji hatlarının Rusya veya İran ve Türkiye üzerinden Batı'ya ulaştırılması konusunda bazı anlaşmazlıklar olsa da, Ankara-Moskova ilişkilerine önem vermektedir; ABD'nin NATO'yu genişletme ve füze sorunu yoluyla Rus ayısına Kafkaslar'da ve Doğu Avrupa'da büyük çıkarları var. Çin ve Rusya'nın başını çektiği Şanghay İşbirliği Örgütü Asya'da hakim jeopolitik gruplaşma olursa, Türkiye de tıpkı

Afganistan, İnan ve Hindistan gibi bu örgütle işbirliği yapacaktır. Washington buna karşıdır.” [16] Türk Ordusu içinde **Ruşu Klık** iddialarının kökeninde Graham Fuller’in bu makalesi vardır.

Türkiye'nin geleceğinin Avrasya'da(orası neresi ise çünkü üzerinde uzlaşmış bir Türk-Avrasyası yoktur) ya da daha somut bir ifade ile Rusya, İnan, Çin, Hindistan, Pakistan, Türk Cumhuriyetleri-Pasifik bölgesinde olduğuna inananlar olabilir.

Bu noktada belirtilmesi gereken önemli bir hususta Türk Ordusu'nda “Avrasyacı çizgi”den rahatsız olduğu söylenen ABD'nin 21. Yüzyılda Asya'ya 20. Yüzyılda Avrupa'ya verdiği önemi vereceğinin değişik zeminlerde açıklanmadır.

Türkiye için milli menfaatleri doğrultusunda değişik seçenekler arayabilir. Hiçbir ülkenin veya ittifakın, egemen ve bağımsız bir ülke olan Türkiye'nin iç işlerine karışması meşru değildir. Ancak, bunun ötesinde Ergenekon Operasyonu'nun arkasında Avrasyacı-Ruşu bir klık iddiası çok çürüktür. Aşağıda gelişmeler, tarihsel derinliği içinde ele alınırken, bu iddianın çürüklüğü ve Türk Ordusu'na yönelik saldırının gerçek nedeni ortaya konulacaktır.

Soğuk Savaş Sonrasının Yeni Jeopolitiği ve Bağımsızlaşan Türkiye

Türk-Amerikan ilişkilerinde 1990'larda yaşanan kriz, kendisini Kuzey Irak ve Irak somutunda ortaya koymuş olmasına rağmen **krizin asıl nedeni, Türk-Amerikan ilişkilerinin Soğuk Savaş paradigmasından Soğuk Savaş sonrasına tarafların üzerinde anlaştıkları kurallar çerçevesinde geçememiş olmasıdır.** [17] Daha açık bir ifade ile Soğuk Savaşın sona ermesi ile başlayan Irak'ın bölünmesi sürecini Türkiye kendisi ve Ortadoğu barışını için tehdit olarak algımlarken, ABD, Irak bölünmesinin arkasındaki ana dinamik olmuştur.

1990'lı yılların başından itibaren ABD ve Türkiye birbirlerini “tehdit unsuru” ve “güvenilmez müttefik” olarak algılamaya başlamışlardır. [18] Ancak, Türk Ordusu'nun ABD'nin bir müttefik olarak güvenilirliği ile ilgili sorgulamaları daha erken tarihlere uzanmaktadır. Küba Krizi sonrasında ABD'nin, Rusya'nın Küba'daki füzelerini çekmesi karşılığında, Türkiye'ye sormaya dahi gerek duymadan Türkiye'den Jupiter füzelerini geri çekmesi, belki de Türk Ordusu'nda ABD ile ittifakın niteliği konusunda

ilk şüphelerin uyanmasına neden olan gelişmedir.

5 Haziran 1964'de gelen ve Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesinin önünü kesen Başkan Johnson'un mektubu, Türk Ordusu'nda ABD ile ilişkilerde bir kırılma noktası olmuştur. Başkan Johnson, Ankara tarafından 1966 yılına kadar gizli tutulan mektubunda NATO Anlaşmasının bir Sovyet saldırısı durumunda NATO üyesi Müttefik ülkelerin yardıma gelmesini öngören 5. maddesini işletmeyeceğinin altını çizmesi, hayal kırıklığının en önemli boyutunu oluşturmuştur.[\[19\]](#)

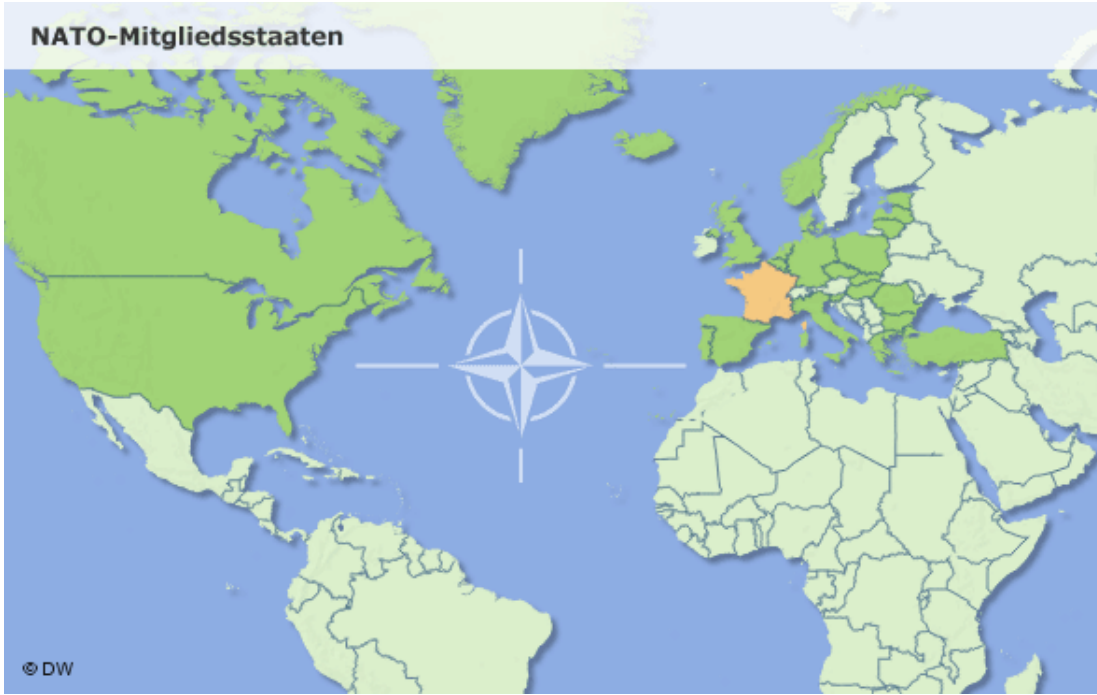
1967'de Org. Cemal Tural'ın, "kendi uçağını kendin yap" kampanyasını başlatması, Türk Ordusu'nun Amerikan silah sanayiinden bağımsızlaşma arayışının ilk göstergesiydi. 1947'de başlayan Amerikan silah yardımlarının yarattığı olumlu hava, ardı ardına gelen darbeler sonucunda bulanıklaşmış, Türk Ordusu, silah ve malzeme konusunda arayış içine girmiştir.

1974'de Kıbrıs Barış Harekâtı sonrasında gerçekleşen Amerikan silah ambargosu Türk Ordusu'nda ABD'ye karşı gerçekleşen ikinci büyük kırılış olarak görülmektedir. Ambargoya tepki olarak Türkiye'deki Amerikan askeri üslerinin tamamı kapatılmıştır. Washington'un Amerikan silah sevkiyatının durmasının yarattığı boşluğu Batı Almanya'yı Türkiye'ye silah sevkiyatı yapmaya teşvik ederek doldurmaya çalışması Türk Ordusu'nda ABD'ye güvensizliğin azalmasına neden olmamıştır.[\[20\]](#) Amerikan silah ambargosu, 1970'lerden başlayarak, Türk savunma sanayiini oluşturacak yeni arayış ve atılımlara hız vermiştir.

1986 gibi bir erken tarihte, PKK'nın yok edilmesi için güçlü bir helikopter filosu kurulması amacı ile Genelkurmay Başkanlığı Başbakan Turgut Özal'dan 100 askeri helikopter tedariki için gereken kaynağın oluşturulmasını istemiştir. Başbakan Özal, bu kaynağı sağladı ise de ABD Türk Ordusu'na bu tarihte Türkiye'nin istediği helikopterleri satmayı reddetmiştir. Bu rahatsızlık ve şüphe birikimi, 1990'lara taşınmıştır.

Türk Ordusu'nun ABD ve NATO'ya olan güveninin sarsılmasında bir başka aşama da 1991'de Almanya başta olmak üzere, bazı NATO ülkelerinin Türkiye'ye, bir Irak saldırısına karşı hava savunma sistemlerinin NATO işbirliği çerçevesinde konuşlandırılmasını reddetmeleri olmuştur. Bu rahatsızlık, 1980'lerin sonu ve 1990'larda bir çok NATO ülkesi üyenin PKK'yı aktif ve pasif şekilde desteklemesi ile zirveye çıkmıştır.

1990'ların başında SSCB'nin çökmesi ile Soğuk Savaş döneminde birlikte, Türkiye'nin etrafındaki jeopolitik değişmiştir.. Jeopolitik ne demektir? Bir Türk Harp Akademisi yayını jeopolitiği şu şekilde tanımlamaktadır: "Jeopolitik, bir ülkenin güvenlik politikasının coğrafyanın isteklerine göre düzenlenmesini sağlayan bilim dalıdır. Coğrafi muhiti dünya politikasında kullanma sanatıdır."[\[21\]](#)

Soğuk Savaş döneminde Türkiye jeopolitiği, küresel jeopolitikte, NATO ve Varşova Paktı çatışması ekseninde **“NATO'nun Güneydoğu kanat ülkesi”** olarak belirlenmiştir. Bir savaş durumunda Türkiye'nin görevi, Kızıldordu ve Varşova Paktı ülkesi ordularının bütün güçlerini Batı Avrupa'daki merkez cephe üzerinde yoğunlaşmasını engellemektir. Erzurum'daki 3. Ordu ve Konya'daki 2. Ordu, Kafkaslardan saldırıya geçecek 20 Kızıldordu tümenini Hatay'ın kuzeyinde Amanos Dağları üzerinde durduracak, İskenderun Körfezine gelen NATO yardımı ile geri püskürteceklerdir. Türk Ordusu'nun en güçlü kuvveti olan 1. Ordu ise Trakya'ya gerçekleşecek bir Rus-Bulgar saldırısını durduracaktır.

1952-1990 arasında değişik aşamalardan geçen bu jeostrateji, Varşova Paktı'nın dağılması ve SSCB'nin çökmesi üzerine, değişen jeopolitiğe bağlı olarak çözülmüştür, çünkü nesnesi ortadan kalkmıştır. Türkiye'nin SSCB ile sınırları ortadan kalkmış, bunun yerine, Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycan(Nahçıvan) ile sınırdış olmuştur. Bulgaristan etkisiz bir komşuya dönüşmüştür.

Bu yeni jeopolitik, fırsatlar sunduğu kadar ortaya yeni tehditler de çıkarmıştır. 1945-1990 arasında Soğuk Savaş'ın yarattığı dehşet dengesi Avrupa'ya değişmez ve dokunulmaz sınırları da empoze etmiştir. Ancak, SSCB'nin çöküşü ile birlikte, Türkiye'yi saran Balkanlar, Kafkaslar ve Ortadoğu alanları, Bermuda Şeytan Üçgeni'ni oluşturmuştur. Bu üç alt kıtasal coğrafyadaki bütün çatışma, savaş, iç savaş, etnik temizlik ve diğer güvenlik sorunları Türkiye için tehdit oluşturmuş veya ülkemizi yakından ilgilendirmiştir.

Türkiye ve Türk Ordusu değişen jeopolitik çerçevesinde yeni jeopolitik tanımlamalar yapmıştır. Dönemin Cumhurbaşkanı Özal ve Demirel, Türkiye'yi, Türk Dünyası jeopolitiği çerçevesinde **“Adriyatik'ten Çin Seddine kadar uzanan alanda”** tanımlarken, Türk Ordusu, belgelerinde Türkiye'yi **“Avrasya ülkesi”** olarak tanımlamaya başlamıştır.

1990'ların başlarında ABD'nin bütün Türkiye, Kafkasya ve Orta Asya uzmanları da yazılarında Türkiye'nin Türk Dünyası ve Avrasya ile ilgilenmesini teşvik etmişlerdir. Washington açısından en büyük tehdit İran'ın bu bölgelere radikal İslam ihraç etmesidir. Türkiye'nin Kafkasya ve Orta Asya'da İran tehdidinin önünü keseceği ve laikliği ihraç edeceği düşünülmüş, arzu edilmiştir.

Öte yandan 1990'lı yıllar boyunca, **Türk Ordusu, PKK terörü ile mücadele sürecinde hantal bir NATO kanat ordusu olmaktan hızla uzaklaşarak, yüksek muharebe yeteneğine sahip, esnek, ateş gücünü artıran, sınır ötesine kısa zaman içinde 50 bin kişilik askeri birliklerle müdahale eden, kara-hava ortak operasyon yeteneği gelişmiş bir orduya dönüşmüştür.** 1998'de Türk Ordusu, askeri-politik stratejisini değiştirerek geliştirmiştir.

Soğuk Savaş döneminde Türk Ordusu'nun savunma anlayışı, bir Sovyet saldırısını caydırmak ve diğer NATO ülkeleri orduları ile birlikte kolektif güvenliğin sağlanması üzerine kuruludur. Ancak değişen koşullar değişen tehditler ve cevaplar ortaya çıkarmıştır. Bundan dolayı, **1998'de Türk Ordusu, NATO'yu karşısına almadan; hatta NATO'daki yapısal değişime paralel olarak, "ileriden savunma" ve "kriz yönetimine askerî katkı" ilkelerini, caydırıcılık ve kolektif güvenlik ilkelerine eklemiştir.**

Bunlar sadece kâğıt üzerinde gerçekleşen değişimler değildir. **Türk Ordusu, 1990'larda ileriden savunma ve kriz yönetimine askeri katkı yapabilecek bir etkili ordu niteliğine kavuşmuştur.** Terör ile mücadele bütün olumsuzluklarının yanında Türk Ordusu'na en zor koşullarda savaş deneyimi ve üstün muharebe yeteneği dışında, milli ihtiyaçlar çerçevesinde üretilen sahra talimnameleri kazandırmıştır.

Özgüveni yüksek, askeri doktrinini değiştirmenin ötesinde, gücünü, Kardak Krizi, Çelik Harekâtı ve Suriye ile savaş/kriz yönetimi süreçlerinde etkili şekilde kullanan, Soğuk Savaş sonrası koşullara NATO gözlüğü dışında bakan Türk Ordusu'nun ABD'de bazı çevrelerde büyük rahatsızlık uyandırdığı görülmüştür. Çünkü, böyle bir Türk Ordusu anılan Amerikalı çevrelerin sadece Ortadoğu'ya değil, Türkiye'ye de vermek istedikleri politik şeklin önünde büyük bir engel olarak görülmektedir.

Özetle, 1991-2002 arasındaki yıllarda Türkiye ve ABD, birbirlerine karşı, Ortadoğu'da kendisini Kuzey Irak özelinde ortaya koyan **"kontrollü bir yüksek tansiyon"** politikası geliştirmişlerdir. 1996 Ağustosunda Türkiye'nin KDP-Saddam işbirliğini teşvik ederek Irak Ordusunun Erbil'e girmesine karşı

çıkması bu yüksek tansiyonun bile kontrol dışına çıkabileceği krizlere neden olmuştur.

1994 gibi erken bir tarihte, Türk Harp Akademileri tarafından yayınlanan bir çalışmada **“Türk-ABD ilişkilerinde Kürt sorununun artan bir yer edineceği”** ortaya konulmakta ve ABD'nin Türkiye'deki askerî tesisleri NATO'nun sınırları dışında kullanma taleplerinin ikili ilişkileri zorlayacağı, Orta Doğu'da Türk-Amerikan ilişkilerinin “dengelenmesinin zor olduğu” belirlenmiştir. Çalışmada Türkiye'nin ABD'nin beklentilerini yerine getirmesi durumunda “ülkemize dış politika alanında çıkaracağı faturalar çok ağır olabilecektir” tespiti yapılmıştır.[22]

22. Genelkurmay Başkanı E. Org. İsmail Hakkı Karadayı, 2009 yılında yaptığı bir açıklamada **Ergenekon psikolojik operasyonunun Türk Ordusu'nu hedef almasının nedeni olarak, Kuzey Irak'a 1996'da düzenlenen Çelik Harekâtı ve Kardak Krizi'ni de göstermiştir.** Bu da bu iki operasyon sırasında ABD ile Türkiye arasında kamuoyuna gerçek kapsamı ile yansımayan iki ağır krizin yaşandığını göstermektedir.[23]

Türk Ordusuna Yönelik Amerikan Ordusundan Gelen Eleştiriler

ABD'de ise birçok resmi, gayri resmi yayında, Türkiye'nin Ortadoğu ve Kürt politikaları, 1990'lar boyunca sert bir şekilde eleştirilmiştir. 1990'ların ortalarından itibaren **ABD'de Türkiye uzmanları arasında ortaya çıkan yaklaşımları, Türk Ordusu'nun askerî anlamda gittikçe güçlendiğini, iddialı hale geldiğini(more assertive), güçlendikçe ve iddiaları artıkça tek başına (on his own) Orta Doğu'ya yönelik politikalar geliştirmeye başladığını ve daha güçlü Türkiye'nin daha zor ve hatta daha güvenilmez bir müttefik haline geldiğini ileri sürmüşlerdir.** Bu anlayışa sahip çalışmalar daha çok askerî kuruluşlar veya ABD Ordusu'na yakın kuruluşlar tarafından yayınlanmıştır.

Bu doğrultuda ilk çalışma, Amerikalı akademisyen ve askeri istihbarat elemanı Michael Robert Hickok tarafından ABD Kara Kuvvetleri'nin resmi yayın organı olan Parameters dergisinde, 2000 yılında yayınlanan **“Yükselen Hegemon: Türk Stratejisi İle Askeri Modernizasyon Arasındaki Uçurum”** adlı makaledir.[24] Dr. Hickok'a göre, Soğuk Savaş boyunca NATO stratejileri çerçevesinde silahlanan, eğitilen ve NATO konseptine bağlı olan Türkiye, NATO dışında “inandırıcı şekilde gücünü yansıtamadığını” görmüştür.[25]

Dr. Hickok, Türkiye'nin 1990'ların başında Kafkaslar ve Balkanlar'da etkisiz kaldığını gördüğünü savunmaktadır. Bundan dolayı 1990'lı yıllarda “Türk karar alıcılar, Batı ve NATO ile olan ilişkilerinde bir değişiklik olmaksızın, Atatürk'ün Türkiye'nin geleceğinin sadece Batı'da olduğu” yolundaki sözlerini yumuşatmaktadır (Bu husus Hickok'un kendi çarpıtmasıdır. Atatürk'ün böyle bir anlayışı yoktur. Ü. Ö.) Resmi askerî belgeler günümüzde, Türkiye'yi bir Avrasya ülkesi olarak nitelermekte ve hem Batı hem de Doğu'yla ilişkilerini korumak ve geliştirmek zorunda olduğunu belirtmektedirler. 70 yıllık alışılmış politikadaki bu sapma, Hickok tarafından “Türk stratejik düşüncesinde önemli bir dönüm noktası” olarak nitelendirilmiştir.[26]

Farklı bir jeopolitik algılama geliştiren ve NATO konseptinin bu jeopolitik algılama için yetersiz olduğunu gören Türkiye, Amerikalı uzmana göre, savunma konseptini değiştirmiştir. Türk Ordusu'nun savunma doktrini, 1998'e kadar, caydırıcılık ve kollektif güvenlik ilkelerine dayanırken; 1998'de ileriden savunma ve kriz yönetimine askerî katkı ilkeleri de eklenerek köklü bir değişim gerçekleştirilmiştir.[27] Dr. Hickok'a göre **“daha aktif politika izleme girişimi(her tür siyasî görüşten sivil ve askerî lideri yeni politikalar denemeye teşvik etmiş olmakla birlikte) [28], büyük ölçüde orduya aittir ve eski Osmanlı toprakları üzerinde yoğunlaşmaktadır”.**

Yazar, Türkiye-İsrail ilişkilerinin de bu iddialı politikanın bir parçası olduğunu ileri sürmektedir.[29] 1990'lı yıllar boyunca gerçekleştirilen **“ihtirash ulusal güvenlik stratejisi ve kanıtlanmış askerî yetenekleri, tüm bölgede yeniden bir jeopolitik yapılanmayı zorlarken” [30] “Türk Ordusu,**

sadece sınırları dışında faaliyet gösterme gücüne sahip değil, aynı zamanda bu konuda isteklidir de” denilmektedir.[\[31\]](#)

Ancak, Hickok, “Türkiye'nin bölgede bağımsız bir güvenlik aktörü olarak yükselmesi komşuların dikkatinden kaçmaz iken, Türkiye'nin bölgesel hâkim güç olarak ortaya çıkma olasılığı, Batı için müspet ve menfi tarafları olan karmaşık bir durumdur.[\[32\]](#) Washington, uzun zamandan beri Türkiye'nin uluslar arası alandaki en güvenilir müttefikidir; ancak, Amerikalı karar alıcılar, Türkiye'nin dış politikada ve güvenlik konularında giderek daha aktif olmasına hazırlıksızdır... **Türkiye'nin müttefik olarak gerçek değeri artarken, Ankara daha az güvenilir bir güvenlik ortağı olmuştur”** yargısını gündeme getirmektedir.[\[33\]](#)

Dr. Hickok, “Türk Ordusu, Türk halkından büyük askerî modernizasyon programı için fedakârlık isterken, halkın seçtiği liderlere de güvenmemektedir” dedikten sonra eklemektedir: **“Modern silahlara ve gelişmiş kabiliyete sahip olan Türk Ordusu, ülke içinde kültürel ve anayasal gücünde önemli değişiklikler yapılmadıkça, ne kısa vadede komşularına ne de uzun vade de Türkiye halkına rahat yüzü gösterecektir.”**[\[34\]](#) Bu son cümle bugün Türkiye’de yaşanan sürece ışık tutan bir içeriğe sahiptir.

Dr. Hickok, Amerikan Kara Kuvvetlerinin dergisinde açık bir şekilde Türk Ordusuna karşı, ancak düşman bir ordu için söylenebilecek ölçüde art niyetli, düşmanca bir yaklaşımı temsil etmekte ve Türk Ordusu'nun kurumsal olarak zayıflatılması gerektiğini savunmaktadır.

Dr. Hickok'un çalışması kadar önemli bir diğer çalışma ise Amerikan Hava Kuvvetleri'nin mali desteği ile çalışan ve ona bağlı olan, RAND Ulusal Güvenli Araştırmaları Bölümü'nün, 2002 sonunda tanınmış iki Türkiye uzmanına hazırlatmış oldukları **“Turkish Foreign Policy in an Age of Uncertainty”** adlı kitaptır.[\[35\]](#)

Bu çalışmada da Türkiye'nin uluslar arası planda gittikçe daha iddialı ve bağımsız hale geldiği, bunun en çok Orta Doğu bölgesinde kendisini gösterdiği ileri sürülmektedir. Yazarlar eskiden sadece Batı'ya bakan Türkiye'nin şimdi Doğu ve Güney'e de çekildiğinden bahsetmektedirler.[\[36\]](#)

Yazarlar, Türkiye'nin, 1990'lı yıllarda Kafkasya, Orta Asya ve Balkanlar'da ABD ile işbirliğine girerek “anahtar bir stratejik müttefik” olduğunu; ama iki ülkenin Irak ve İran konusundaki farklı algılamalarının iki ülkenin “gerçek bir stratejik ortaklık” kurmalarını engellediğini belirtmektedirler.[\[37\]](#) **Türkiye, gittikçe güçlenen ve bağımsızlaşan önemli ve muhtemelen çok daha zor bir müttefiktir.**[\[38\]](#)

Bu arada ilginç bir makale de emekli yarbay Steve Williams tarafından 30 Ekim 2002'de "Western Policy Center" adlı Yunan kökenli Amerikalılar tarafından kurulan ve desteklenen, Yunanistan bağlantılı, sadece görünürde bir Amerikan düşünce kuruluşu çerçevesinde hazırlanmıştır.[39] E. Yarbay, Williams, makalesinde Türk Ordusu'nun anti-Batı tutumundan, Org. Kıvrıkoğlu'nun dört sene süren Genelkurmay Başkanlığı sırasında Çin'i ziyaret etmesine rağmen, ABD'yi hiç ziyaret etmemesinden Washington'un duyduğu rahatsızlığı dile getirmiştir. Yarbay, Williams, Org. Kıvrıkoğlu'nu münzevi olarak nitelendirmiştir. Makalede Org. Hilmi Özkök'ün Genelkurmay Başkanı olması ile birlikte, Türk Ordusunda yüzü tekrar Batıya dönük komutanların göreve geldiğinin altı çizilmiştir. Ancak, Yarbay'a göre, Org. Özkök, olumlu ve yapıcı imajını koruyabilmek için Irak'ta rejim değişikliğini desteklemeli, AB reformlarını desteklemeli ve Annan Plânının arkasında durmalıdır. Amerikalı yarbay, Özkök sayesinde Türk Ordusu'nun yeni çehresinin kendine daha güvenli ve daha yetenekli, aynı zamanda da ABD'ye daha yakın hale geldiğini ileri sürmüştür.[40]

Türk Ordusu ile ilgili şikayetlerin ve Org. Özkök'e beslenen umutların sadece Amerikan askerleri ile sınırlı kalmadığı Wikileaks belgelerinin yayınlanmasından sonra ortaya çıkmıştır. 18 Nisan 2003 tarihinde ABD'nin Ankara Büyükelçisi Pearson'un Washington'a geçmiş olduğu telgrafta şu görüşler savunulmuştur: "Türk Genelkurmay'ının ABD'nin Irak stratejisine karşı uzatmalı muhalefeti, operasyonel konularda ayak sürümesi ve ABD'nin Irak'ta Türk karşıtı bir gündemi olduğuna dair devam eden suçlamaları, Genelkurmay'ın ABD ile ilişkilere ne kadar bağlı olduğu konusunda daha çok soru sorulmasına yol açtı...Özkök'ün ABD ile yeniden sağlam bir işbirliği inşa etmek için Türk Genelkurmay'ındaki muhaliflerinin emekli olmasını bekleyerek fırsat kolladığı yönünde bazı ipuçlarına sahibiz. İrtibatta olduğumuz kişiler, Türk devlet sistemi üzerindeki mevcut askeri hakimiyette köklü değişiklikler olması kadar, ABD-Türkiye ilişkisinin yenide dinamizm kazanmasının da, hem katı muhafazakarların istifasını hem de özellikle modern, ileri görüşlü, yeni bir subay kadrosunun yetişmesini gerektireceğini tahmin ediyorlar." [41]

Bu çalışmalardan çıkan sonuç, ABD'nin ama özellikle de Amerikan Silahlı Kuvvetleri'nin, Orta Doğu ve diğer politikalarında bağımsız ve kendi amaçlarını gerçekleştirmek hedefi ile hareket eden bir Türkiye'den rahatsız olduğudur. ABD, Türkiye'nin bağımsız hareket etmesine, Washington'a "hayır" demesine hazır değildir. Türk Ordusu çoğu kez ABD'ye "hayır" demenin ana dinamiğini oluşturmaktadır.

"Millenium-Challenge 2002":Hedef Türkiye mi?

Bu çalışmaların ışığında ABD Kaliforniya Nevada Çölünde 24 Temmuz-15 Ağustos 2002 tarihleri arasında gerçekleşen ve 13.500 Amerikan askerinin katıldığı "**Millenium Challenge 2002**"adlı **Amerikan askeri tatbikatı çok daha farklı bir önem ve anlam kazanmaktadır. Çünkü tatbikatın senaryosu, Ankara'da yapıldığı dönemde ciddi bir tepki uyandırmıştı. Senaryoya göre, Amerikan Ordusu, ağır bir depremden sonra ordunun yönetime el koyduğu deniz aşırı bir ülkeye müdahale edecektir.**

Ordunun müdahalesi sonrasında, uluslararası bir mahkeme bu ülkenin taraf olduğu sınır ihtilâfında bu ülkenin aleyhinde bir karar alacaktır. ABD de BM'nin bu ülkeye yaptırım uygulaması için Güvenlik Konseyinden karar çıkaracaktır. Bunun üzerine anılan ülkedeki askeri yönetim seferberlik ilân edecektir. ABD Ordusu, bu ülkenin 96 saat olan seferberlik süresi (Türkiye'nin seferberlik süresi 96 saattir) sona ermeden önce ülkeye hava saldırısı başlatmış ve bazı kentlerini işgal etmeye başlamıştır. Senaryodaki ülkenin Türkiye'ye benzemesi(deprem, deniz aşırı, 96 saat seferberlik süresi), Türkiye'de tartışmalara neden olmuştur.

ABD, 1 Mart 2003'te TBMM'de, ABD birliklerinin Türkiye üzerinden Irak'a girişine izin veren **1 Mart Tezkeresinin** reddedilmesinden Türk Ordusunun ve Türk Ordusunda bir süreden beri kendisini rahatsız eden bağımsızlıkçı çizgiyi sorumlu tutmuştur. Bir anlamda Amerikan Ordusunun açık istihbarat raporu olarak nitelendirilebilecek olan yukarıda söz ettiğimiz çalışmalarda ileri sürülen Türk Ordusu'nun tehdit olduğuna dair istihbarat öngörüsü doğrulanmıştır.

1 Mart Tezkeresi'nin reddi ve TSK: Ergenekon Operasyonu'nun piminin çekilmesi, 12 yıl süren kontrollü yüksek tansiyon politikası, 1 Mart 2003 sonrasında **"yapısallaşmış krize"** dönüşmüştür.[\[42\]](#) Artık Türk Ordusu'na karşı bazı etkili önlemler almanın zamanı gelmiştir.

ABD güçlerinin bir Beyaz Saray-Pentagon senaryosu çerçevesinde Süleymaniye'de 4 Temmuz 2003'de Türk Özel Kuvvetleri üzerinden Türk Ordusuna karşı başlattığı **"stratejik nitelikli psikolojik operasyon"** ikili ilişkilerde olduğu kadar ABD'nin Türk Ordusuna yönelik politikalarında da bir aşama noktası oluşturmuş ve **Ergenekon Psikolojik Operasyonu** başlamıştır.[\[43\]](#)

Süleymaniye Baskınından sonra Başbakan Erdoğan, bu notanın müzik notası olmadığını söyleyerek, ABD'ye nota vermeyi reddetmiştir. ABD Savunma Bakanı Donald Rumsfeld, diplomasi kurallarını çiğneyerek Başbakan Erdoğan'ı muhatap almak suretiyle yazdığı yazısında Süleymaniye Operasyonu'nun AKP hükümetine karşı değil, "AKP hükümetinin emrini dinlemeyen bazı unsurlara karşı yapıldığını" ileri sürmüştür.[\[44\]](#)

Türk Ordusu, ABD ve AB için tarihsel anlamda Batı emperyalizmini yenen güç, siyasal anlamda millî devlet anlamına gelen "Kemalizmin" direnç noktasıdır. Bundan dolayı, 1990'ların ikinci yarısından itibaren Türk Ordusunu siyasal sistem içinde yıpratmak ve etkisizleştirecek her eylem ABD ve AB'den destek görmektedir. ABD'nin ılımlı İslam'ı bir müttefik olarak oluşturmasından sonra zaten laikliğin kalesi olarak bilinen Türk Ordusu'nun asker ve jeopolitik değil ama siyasal-stratejik değerinde ABD açısından bir düşme olmuştur.

Soğuk Savaş döneminde Türk Ordusu'nu Orta Avrupa'daki Kızılordu ağırlığını Orta Avrupa'dan Anadolu üzerine çekecek bir enstrüman olarak gören AB, Soğuk Savaş sonrasında hızla Türk Ordusu'na bakışını düşmanca bir zemine oturtmuştur. Türkiye'nin yapay bir ülke olduğunu ve sınırlarının tekrar çizilmesi gerektiğini düşünen AB bu yolda önünde en büyük engel olarak gördüğü Türk Ordusu'nu yıpratmak için bir dizi eylem geliştirmiştir. Sonuç olarak, ABD gibi AB de, Türk Ordusu'na karşı geliştirilecek bir psikolojik operasyonu desteklemektedirler.

Özetle, ABD ve AB, Türk Ordusu'nun Türkiye'de millî devletin ve Batı'nın dayatmalarının karşısındaki en temel engel olduğunun bilinci içinde Ordunun yıpratılmasını sağlayan her sürece, 2007-2011 arasındaki dönemde yoğun destek vermiştir. **Bu anlamda, fikri kökenleri 1990'ların sonuna uzanan Ergenekon Operasyonu 2003 Temmuz'unda Süleymaniye baskını ile başlatılmıştır.** 2007'de Başkan Bush ile Başbakan Erdoğan arasında Washington'da yapılan görüşme sonrasında ise Ergenekon

Operasyonu başka bir aşamaya taşınmıştır.

2007-2011 arasında yaşanan süreçte Türkiye'deki gelişmelere ne ölçüde ve nasıl müdahale edildiği konusunda ortaya bu satırların yazarının kapsamlı veriler koyması mümkün değildir. Ancak Balyoz Davasında yargılanan Kur. Alb. Dr. Ahmet Küçükşahin tarafından yazılan "**TSK'ya Karşı 12 Komplo**" adlı kitapta dış müdahaleler ile ilgili çok ilginç bazı veriler ortaya konulmuştur. Küçükşahin, Balyoz Güvenlik Harekat Planı'nın son sayfasında "b. Muhabere" başlıklı bölümde "*esas muhabere vasıtasının radyo, yedek muhabere vasıtasının ise Kral Tv mesaj bant sistemi*" olduğu cümlesinin yer aldığını kaydetmektedir. Türk Ordusu'nda bütün ordularda olduğu gibi ana muhabere vasıtası telsizdir. Ancak İngilizcede radyo kelimesinin iki anlamı var. Birisi radyo öbürü ise telsiz. Türkçe bir "belgede" böyle bir ifadenin kullanılması için ancak İngilizceden tercüme edilmesi gerekir.[45]

Küçükşahin'in dikkat çektiği ve bir deniz subayı tarafından hazırlandığı ileri sürülen bir diğer belgede ise şu ifade yer almaktadır: "*Ramazan ayının ilk iki gününde Aksaz Üs Radyosundan Müslümanların kutsal kitabı olan Kur'an dan bölümler yayınlanmasına izin vermiştir.*" Nüfusun % 95'inin belki de daha fazlasının Müslüman olduğu Türkiye'de kimse Kuran'ı kerim'in ne olduğunu ayrıca izah eden bir cümle yazmaz. Böyle bir cümle ancak Türk ve Müslüman olmayan birisinin yazdığı ve Türkçeye tercüme edilen ve tercüme kokan motomot bir tercüme cümledir.[46]

Keza Balyoz belgeleri arasında bulunduğu iddia edilen bir başka belgede şu cümleler yer almaktadır: "*Malzemeler yurtdışına giden bir gemiye verilmiş ve okyanusa atılması istenmiştir.*" ; "*Yapılan arama sonucu ele geçirilen mühimmatlar yurtdışına giden bir gemiye verilerek okyanusa atılması istenmiştir.*" [47] Bu cümlelerin de bir Türk askeri belgesinde yer alması mümkün değildir. Türk gemileri okyanusa değil, Akdeniz, Karadeniz veya Ege'ye açılırlar. Ayrıca Türkçede "okyanusa atmak" denmez, "denize atmak" denilir. Benzeri örnekler artırılabilir ancak bu çalışmanın konusu değildir.

AB Sürecine Kadar TSK'nın Konumu ve Dönüşümü

Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Avrupa Birliğine karşı olduğu ve ABD ile çatışma sürecine girdiği için Batı karşıtı Rusçu-Avrasyacı bir eksene kaydığı veya içinde etkili bir kliğin TSK'yı bu noktaya çekmek istediği iddiaları ancak tarihsel bütünlük içinde incelenir ise daha iyi anlaşılacaktır. Bu iddiaları ortaya atanlar, TSK'nın AB'ye karşı çıkışının nedeni olarak da güçlü konumunu yitirmek istememesi olarak göstermektedirler.

TSK'nın rejim içindeki konumu Cumhuriyet tarihi boyunca istikrar göstermez. Şöyle ki, Genelkurmay Başkanlığı'nın hukuki statüsünü belirleyen ilk yasa 3 Mart 1924 tarih ve 249 sayılı "**Şeriye ve Evkaf ve Erkan-ı Harbiye-i Umumiye Vekaletlerinin İlgasına Dair kanun**"dur. Bu yasa ile Genelkurmay Başkanlığı devlet içinde otonom bir kuruluş olarak örgütlenmiştir. Fiiliyatta cumhurbaşkanına bağlıdır. Başbakanın ordu üzerinde bir otoritesinin olduğu söylenemez. Yasa, Atatürk, Mareşal Çakmak ve dönemin olağanüstü koşulları için hazırlanmıştır. 1924-1927 arasında TSK devrim sürecinin silahlı öncü gücüdür. 1927 yılında ise bu statüsü değişir. Artık öncü güç değil, devrimin koruyucu gücüne dönüşür ve bu durum 1938'e kadar sürmüştür.

Atatürk'ün vefaatinden 1944 senesine kadar geçen süre içinde ordu devrimin bekçisidir. 1927-1938 arasında olduğu kadar siyasette etkin değildir. Siyasette Atatürk'ün yakın kadrosunu tasfiye eden İnönü Orduya dokunmamıştır. Çünkü İnönü'nün cumhurbaşkanı seçilmesi kararı Mareşal Çakmak'a rağmen 1. Ordu'da yapılan "Paşalar Meclisi"nde alınmıştır. Mareşal ise sonuca itiraz etmeden kabul etmiştir.

12 Ocak 1944'de Mareşal Çakmak Cumhurbaşkanı İnönü'nün yolladığı mektup ile yaş haddinden emekliye sevk edilmiştir. Hemen ertesinde çıkarılan 4580 sayılı kanun ile Genelkurmay Başkanlığı'nın statüsü değiştirilmiştir. Genelkurmay Başkanlığı başbakanlığa bağlanmış ve sorumlu tutulmuştur. Artık 1944'den itibaren iktidar ortaklığından çıkarılmış bir TSK vardır.

30 Mayıs 1949 tarih ve 5396 sayılı "Milli Savunma Bakanlığının Kuruluş ve Görevlerine Dair kanun" ile Genelkurmay Başkanlığı Milli Savunma Bakanlığına bağlanmıştır. Oral Sander, bu konuda ABD'nin baskı yaptığını kaydetmektedir.^[48]Yaşanan bu sürece TSK'dan görünürde bir tepki gelmemiştir. Ancak artık ortaklıktan çıkarılan TSK, Türkiye 1950'de seçimlere girerken DP'den yanan tavır almıştır.

1949-1960 arasında geçen 11 sene Genelkurmay Başkanlığı'nın Milli Savunma Bakanlığına bağlı olması gerek ordu içinde gerek ordu ile iktidar arasında büyük bir gerilim yaratmıştır. Amerikan Ordusundan çok farklı bir tarihi ve kültürü temsil eden TSK'yı bir farklı devlet kültürünün içine itmenin doğru olduğunu söylemek mümkün değildir.

1961 Anayasa ile Genelkurmay Başkanlığı, başbakana karşı sorumlu hale getirilmiştir. Ancak 61 Anayasası'nın illi Güvenlik Kurulu'nun yetkilerini düzenleyen 111. maddesi ile TSK bir anlamda hükümetin "örtülü ortağı" haline gelmiştir. 1982 Anayasası'nın 118. Maddesi ile düzenlenen Milli Güvenlik Kurulu maddesi aynı örtülü ortaklığı sürdürmüştür. Bu ortaklık anayasanın ruhunda "milli

güvenlik" meseleleri ile sınırlı ise de darbeler sonrası psikolojisinin hükümetler üzerinde ayrı bir baskı yaptığı şüphe götürmez.[49]

1990'larında sonunda TSK Öcalan'ın yakalanmasına giden süreçte kazanmış olduğu askeri yeteneklerin sağladığı bölgesel üstünlük ve SSCB'nin çökmesinin yarattığı güç boşluğunun verdiği güven ile davranmaya başlamıştır. TSK, başlayan AB tam üyelik sürecine destek vererek kendi konumunun yeniden tanımlanmasına itiraz olmadığını ortaya koymuştur. Bu çok önemli noktanın Türkiye'de siyaset analizcileri tarafından bilinçli-bilinçsiz atlanıldığı görülmektedir. Oysa, TSK, AB sürecini destekleyerek kendi konumunu ve siyasetteki tarihsel/doğal ağırlığından çok darbe sürecinden kaynaklanan etkisini oto-sınırlandırma süreci içerisine girmiştir.

Bu noktada TSK'nın muhtemelen beklentisi AB tam üyelik sürecinin merkez sağ partiler tarafından yönetilecek bir süreç olmasıdır. Ancak 2002 seçimlerini AKP'nin kazanması TSK için bir sürpriz olmuştur. AKP Hükümeti ile ilişkilerini sağlıklı düzenleyemeyen TSK, AKP Hükümetine karşı etkisiz, sistemsiz ve anlamsız bir muhalefet geliştirerek, iktidarı ABD-AB çizgisine belki de AKP iktidarının girmek istediğinden daha fazla itmiştir.

Eğer, 2002 Kasım'ında Genelkurmay Başkanı Org. Hilmi Özkök, 14 Mayıs 1950 seçimlerinden sonra dönemin Genelkurmay Başkanı Org. A. Nafiz Gürman'ın Bayar'ı ziyaret ederek TSK'nın seçim sonuçlarına saygı göstereceğini bildirmesi gib bir adım atsaydı, 2002-2011 Türkiye tarihi hem dış hem iç politik açıdan daha farklı şekillenebilirdi.[50]

Bu ilk yanlış adım sonrasında TSK, ana dinamikleri Türkiye dışında olan değişik şekil, neden ve boyutlarda bir politik-psikolojik baskı altında kalmıştır.

Türk Ordusu'nun Saldırlara Fikrî Direnişi

Türk Ordusu, bu politik-psikolojik baskıya karşı tepki geliştirmiştir. TSK, ABD ve AB'nin kendisine ve Türkiye'ye yönelik operasyonlarını teşhis ettiğini göstermek ve tepkisini ortaya koymak amacı ile genellikle Harp Okulu ve Harp Akademilerinde düzenlenen sempozyum ve açılışları vesile olarak kullanmıştır. Türk komutanlar eleştirilerinde, ABD ve AB demek yerine "**küreselleşme**" kavramını kullanmışlar, eleştirilerini ve karşı çıkışlarını bu kavramlar üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Türk Ordusu'nun en üst düzey komutanları, ABD'nin Soğuk Savaş sonrası ideolojisi olan küreselleşmenin gizlenmek istenen ve Türkiye için tehdit oluşturan boyutlarını, eleştirisel bir söylemle, açık bir şekilde ortaya koymuşlardır.

Türk Ordusu'nun Avrasyacı-Rusyacı bir çizgiye kaymasının temel göstergesi olarak ileri sürülen MGK Genel Sekreteri Org. Tuncer Kılınc'ın 2002'de Harp Akademilerinde yaptığı konuşmada Rusya ve İran ile ilişkileri geliştirirken, NATO'yu da göz önünde tutmak gerektiğinin altını çizdiği unutulmamalıdır. Ancak bu şekli ile bile Org. Kılınc'ın açıklaması Batı'ya yönelik bir psikolojik operasyon niteliği taşımaktadır.

Rusya Başkanı Putin'in 2007'de Münih'te Güvenlik Konferansında yaptığı ve ABD liderliğindeki tek kutuplu dünya düzenini eleştiren ve çok kutuplu dünya düzenini savunan konuşmasının yapıldığı akşam bu konuşmanın Türk Genelkurmay Başkanlığının internet sitesine konması da bir başka Türk Genelkurmay tepkisi olarak yorumlanmalıdır. Diğer bir ifade ile Türk Ordusu, tek kutuplu dünya düzenini, Türkiye'nin menfaatleri açısından bir tehdit olarak görmektedir.

Org. Büyükanıt, Nisan 2007'de Amerikan Ordusu'nun Kuzey Irak'a yerleşmesinin bölgeyi bir terör üssü haline getireceğini açıklamıştır. Bu açıklamanın ABD'nin Irak ve Kuzey Irak politikaları ile PKK'ya örtülü desteğe sert bir tepki olduğu görülmektedir. Öte yandan Org. Başbuğ'da Kara Kuvvetleri Komutanı iken yaptığı açıklamada İran ile askeri ilişkilerin çok iyi ilerlediğinin altını çizmiştir.

Türkiye, Karadeniz'e ABD savaş filosunun girmesi ve Karadeniz'de üsler kurmasına da şiddetle muhalefet etmiştir. Washington, bu konuda Ankara ile Moskova arasında bir ittifak olduğunu ileri sürmüştür.[\[51\]](#) 2008 Yazında Kafkaslar'da çıkan Rus-Gürcü çatışması sonrasında da Türkiye'nin Amerikan savaş gemilerinin Karadeniz'e girmesine zorluk çıkarması ve Amerikan savaş gemileri Karadeniz'de iken Türk Deniz Kuvvetleri Komutanı'nın Rus Deniz Kuvvetleri Komutanı ile bir gemide buluşması doğru okunması gereken mesajlardır.

Moskova'da yayınlanan ABD dergisi, "Türkiye, Rusya'nın Stratejik Müttefiki Olabilir" başlıklı bir makale yayınlamış ve makalede, "Türkiye, Osetya Savaşı'nda NATO gemilerinin Boğazlar'dan geçişini birkaç gün geciktirerek, Rusya'nın Poti ve Batum'da anahtar pozisyonlara sahip olmasına yardım etti" yorumunu yapmıştır. Karayiplere giden Rus Savaş filosunun Türk Deniz Kuvvetlerinin ana limanı olan Aksaz'da misafir edilmesi de dikkatle okunmalıdır. 9 Ocak 2009'da Rus Deniz Kuvvetleri Komutanlığı sözcüsü Akdeniz'de Türk ve Rus Deniz Kuvvetlerinin ortak operasyon yapacağını açıklamıştır.

Altı çizilmesi gereken husus, Rusya ile ilişkilerin gelişmesi, Türkiye'nin Türk Dünyasına açılması, Çin'e artan Türk ilgisi, ABD'nin muhalefetine rağmen İran ile gelişen ilişkiler sadece TSK'nin yaklaşımı olarak da izah edilemeyeceğidir. Türk-Rus ilişkilerinde 2004-2005 ileriye atılmış adım anlamında dönüm noktası kabul edilmiştir. Putin, 2004 senesinde Türkiye'yi ziyaret etmiştir. 2006 yılında 12 Milyar Dolar'a çıkan ticaret hacminin 25 milyar Dolar'a çıkarılması hedeflenmiştir.[\[52\]](#)

Başbakan Erdoğan, "Son beş-altı yılda ilişkilerde gözle görülür bir ilerleme sağlandığını" açıklamıştır. Aynı hususlar, Türk Dünyası, Çin ve İran için de geçerlidir.[\[53\]](#) Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün şubat 2008'de gerçekleştirdiği Rusya ziyaretinde, iki ülke arasındaki ticarete Dolar yerine Ruble ya da TL kullanılması kararının alınması da ilişkilerde çok önemli bir merhale olarak değerlendirilmelidir.[\[54\]](#) Ziyaret sonucunda imzalanan 12 sayfalık metinde ikili ilişkiler "**güçlü ortaklık**" kavramı ile tanımlanmıştır.[\[55\]](#) Peki, bu gelişmeler, AKP Hükümeti içinde "**Ergenekoncu -Rusçu**" bir kliğin olduğu anlamına mı gelmektedir? Tabii ki hayır. AKP Hükümetinin izlediği Rusya politikası doğru bir politikadır ve doğal sürecin bir sonucudur.

Türk Ordusu ve Avrasyacılık/Rusçuluk İddialarının Tekrar Değerlendirilmesi

TSK'nın yukarıda anılan Soğuk Savaş sonrası açılımları, Türk Ordusu'nun ABD ve NATO ile bütün bağları koparmayı, Avrupa ile kültürel bir kopuşu hedefleyen bir çizginin mi göstergesidir? Bu konuyu değerlendiren E. Tuğg. Nejat Eslen Türkiye'nin önünde üç jeopolitik seçenek olduğunu söylemektedir. Eslen'e göre, "Birinci seçenek, Türkiye'nin AB'ye entegrasyonu ile ilgilidir ve bu seçenek mevcut yönetim tarafından derin dondurucuya yerleştirilmiştir. Ayrıca AB, Türkiye'nin sorunları, nüfus ve coğrafyasının büyüklüğünü hazmedilemez bulmakta ve zaman içinde çıkarlarına ters düşecek olsa da Türkiye'yi dışlamaktadır. İkinci seçenek, ABD'nin arzu ettiği seçenektir ve bu seçeneğe göre Türkiye'nin Avrasya'ya kayması önlenemez, bu amaçla Türkiye AB'nin yapısına demirletilecek, ılımlı İslam kimliği ile Ortadoğulaştırılacak ve modernleşmek isteyen Ortadoğulu ülkelere yeni jeopolitik kimliği ile model olacaktır. Bu seçenek doğal olarak dayatılan yeni kimlik nedeni ile Türkiye'nin mevcut rejimini zora sokarken, AB üyeliği şansını sıfırlayacaktır. Üçüncü seçenek ise birinci ve ikinci seçeneği uygun görmeyen, yeni uluslar arası sistemi daha iyi okumaya çalışan ve bağımsız politikalarla Avrasya'ya açılmak isteyenlerin seçeneğidir ve bu seçeneği benimseyenler potansiyel Ergenekon suçlusudur."[\[56\]](#)

Peki, üçüncü seçenek, yani dünya sanayi ve finans merkezlerinin Pasifik alanına kaydığı bir dönemde Uzakdoğu'ya, Türk Dünyası'nın bir gölü olan Hazar Denizi etrafında ikinci bir Kuveyt olmaya hazırlanan Azerbaycan'a ve Kazakistan'a, doğalgaz deposu olan Türkmenistan'a, bakir Rusya pazarına, dünya ekonomisinin yeni merkezleri olmaya hazırlanan Çin ve Hindistan'a sırtını dönen bir Türkiye ve Türk Ordusu söz konusu olabilir mi?

Clinton döneminde Mayıs 1997'de açıklanan “**Yeni Bir Yüzyıl için Ulusal Güvenlik Stratejisi**” belgesindeki şu cümleler çok önemlidir: “200 milyon varillik petrol rezervleriyle Hazar Denizi bölgesi gelecek on yıllarda dünyanın artan enerji ihtiyacını karşılamada daha önemli bir rol oynayacak” [57] ABD ve AB, Avrasya ve Asya'ya yönelirken, Türkiye'nin bu alana yönelmesinin NATO'dan, Batı ittifak sisteminden kopuşu, “Rusçu ittifak” şeklinde suçlanması “psikolojik operasyondan” başka hiçbir şey değildir.[58]

E. Genelkurmay Başkanı H. Kıvrıkoğlu, Türk Ordusu'na(veya içindeki bir kliğe) Avrasyacı/Rusçu suçlamasını yapanların “ne pahasına olur ise olsun AB ve ABD ile işbirliğini savunduklarını” belirtmiş ve şu değerlendirmeyi yapmıştır: “Türk Silahlı Kuvvetleri NATO, ABD ve AB'ye karşı değildir. Ancak çıkarlarına aykırı davranışlarda bu ülke ve örgütlerin yanında değil, ülkesinin yanında yer almak başta gelen görevidir. Yani biz bu ülke ve örgütlerle eşit şartlarda işbirliğine her zaman evet diyoruz. Eğer fedakârlık yapılacaksa bu taraflar arasında eşit şekilde yapılmalı, fedakârlık yapan sadece Türkiye olmamalıdır.” [59]

Özetle, Türk Ordusu içinde Rusçu bir klik olmamıştır. Türk Ordusu'nun ideolojik Avrasyacı olduğunu söylemek dahi yanlıştır. Türk Ordusu, bağımsız, güvenli ve zengin Türkiye hedefi için 2000'lerin değişen dünyasında Türkiye için yeni menfaat alanlarını Batı'dan bağımsız hatta zaman zaman Batı'ya rağmen aramış ve savunmuştur. ABD ve AB ise Türkiye'nin bu ölçüde bağımsız olmasını ve menfaatlerini tamamen kendisinin tanımlamasını kabullenmemektedirler. Temel sorun budur.

Sonuç

AKP iktidarı Ortadoğu-Kafkasya ve Balkanlar arasında “Bermuda Şeytan Üçgeni” diye tanımlanabilecek kadar zor bir coğrafyada dış politika da küçümsemeyecek hedefler içeren iddialı bir dış politika izlemektedir/izlediği iddia edilmektedir. Bu iddialı politika son altı ay içinde diğer bir ifade ile 2013 başından buyana büyük bir çöküş içerisine girmiştir. Dış İşleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun “merkez ülke” tasarımı bu iddialı politikanın kavramsallaştırmasıdır. Böyle iddialı bir dış politik hedefin gerçekleştirilebilmesi için buna uygun bir stratejik kültürün/uygulamanın hâkim olması gerekmektedir.

AKP'nin hedeflediği/hedeflediği iddia edilen sonuca ulaşabilmesi sadece yumuşak güç uygulamaları (kültürel-psikolojik güç) ile mümkün değildir. Hedefe ulaşabilmek açısından yumuşak gücün sert güç yani ekonomi ve ordu ile desteklenmesi gerekebilir. Yumuşak güç ile ulaşılacak sonuçlar çok sınırlıdır.

AKP iktidarı iddialı dış politik hedeflerine rağmen, bu iddiaları gerçekleştirebilmek için benimsemesi gereken stratejik kültür ve uygulamalardan uzak durmakta hatta böyle bir kültüre ve kültürün unsurlarına savaş açmış görünmektedir. Örneğin Genelkurmay Başkanlığı GES Komutanlığı Milli İstihbarat Teşkilatına devredilmiştir.

Her ne kadar haberin kaynağı olan gazeteci Murat Yetkin'e bu haberi veren kaynaklar böylelikle çok pahalı olan istihbaratta “duplikasyon” a gidilmeyeceği ve tasarruf edileceğini ileri sürseler de dünyada elektronik istihbaratını kendi istihbarat servisine bırakmış olan bir ikinci ciddi ordu yoktur. Üstelik elektronik istihbarat askeri istihbarat merkezlidir. NATO üyesi olarak elektronik istihbaratı da NATO ile bir şekilde entegre olan TSK'nın yerine bundan sonra MİT mi katılacaktır? Bir ordunun elinden elektronik istihbaratın alınması o ordunun körleştirilmesi anlamına gelmektedir.

Ordunun başbakanlığa “sorumlu” halden çıkarılıp Milli Savunma Bakanlığı'na bağlanması da yanlıştır, çünkü Türk siyasi kültürüne aykırıdır. 1949'da CHP'nin ABD'nin baskısı ile bu kararı alması hiç olumlu bir uygulama sonucu vermemiştir. Her millet devletini kendi tarihinin birikimi olan siyasi kültürünün gereklerine uygun bir şekilde şekillendirir. Kıta Avrupası ve Amerikan ordularının tarihlerinden çok farklı bir yaşamışlığı temsil eden Türk siyasi kültürüne uygun bir çözüm bulmak zor değildir.

Yapılması gereken Genelkurmay Başkanlığı'nın Başbakanlığa “**bağlı ve sorumlu**” hale getirilmesidir. Savunma Bakanı ile Genelkurmay Başkanı'nın protokolde aynı seviyeye çekilmesi şekilsel sorunu da halledecektir. Genelkurmay Başkanlığı'nın başbakana bağlı olmasının demokrasiye uymadığını söylemek ise tamamen boş laftır. Demokrasinin beşiği İngiltere’de kraliyet sistemi ile demokrasi uyum içindedir de Türkiye’de Genelkurmay Başkanlığı'nın başbakanlığa bağlı olmaması mı demokrasiye aykırıdır?

Diyanet İşleri Başkanlığını Başbakanlıktan alarak Cumhurbaşkanlığı'na bağlayarak özerkleştirmenin fikir jimlastiğinin bakan seviyesinde yapıldığı bir Türkiye’de TSK'nın Savunma Bakanlığı'na bağlanması akıllara doğal olarak başka amaçlar olduğu düşüncesini getirecektir.

Kamoyuna AKP Hükümetinin TSK ile ilgili gelecek planları arasında olduğu iddiası ile taşınan bazı planları anlamak ise daha da zordur. Özellikle gazeteci Mehmet Baransu'nun açıkladığı Genelkurmay Başkanlığı karargahının lağvedilmesinin, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanlığı karargahlarının başka şehirlere yollanmasının planlandığı şeklindeki haberi ciddiye alınması gereken bir haberdir.[\[60\]](#)

Bütün bu adımlar ortaya daha güçlü değil, daha zayıf bir TSK çıkaracaktır. 2. Abdülhamit büyük bir devlet adamıdır. Tarihe geçerken şanssız ve tartışmalı şekilde geçmesinin en önemli nedenlerinden birisi yaşadığı çağdır. Bir başka hatası da Sultan Abdülaziz’e karşı darbeye rol aldığı için deniz kuvvetlerine karşı aldığı olumsuz tavidir. Bu tavır, deniz kuvvetlerini Haliç’e kapamış, modernizasyonunu engellemiştir. Bir savaşta deniz kuvvetlerine ihtiyaç olduğunda ise Ege’ye doğru ilerleyen gemiler Marmara’da batmıştır. Artık batacak gemi yoktur ancak bu başka dış felaketlerin Türkiye’nin başına gelmeyeceği anlamına gelmez. AKP Hükümetinin de tarihten dersler çıkarması gerekmektedir.

Öte yandan Ergenekon davasında verilen bu ağır kararlar ile Öcalan'ın ve PKK'nın affedilmesi için bir toplumsal zemin oluşturulduğu iddiaları da ciddiye alınması gereken iddialardır. Birilerine “yeni bir beyaz sayfa açalım” deme fırsatının verilmesi için adeta, TSK'nın bir dönem yöneten kadronun rehin alındığı iddiaları yeni de değildir. Bu iddia gerçekleşse yani bir genel af ile Ergenekon ve PKK davalarında tutuklu bulunanlar serbest kalsalar dahi bunun Türkiye’ye barış getirmesi söz konusu olmayacak, aksine daha kırılğan bir toplumsal yapı oluşacaktır.

Bu noktada bu satırların yazarı 1991 senesinde yayınlanan “**Atatürk ve İnönü Döneminde Ordu-Siyaset İlişkileri**” kitabının hala geçerli olduğunu düşündüğü son iki paragrafına geri dönecektir: “Kanaatimizce sağlıklı bir diyalog için iki tarafın da belirli ön yargılarını terk etmesi gerekir. Asker kesimin, öncelikle politikacıya olan güvensizliğini terk etmesi, kendisini tek milliyetçi/yurtsever kesim olarak görmekten vazgeçmesi gerekmektedir. Sivil otoritenin ise, her şeyden önce orduya ve ordunun devlet içindeki konumuna, onun tarihsel rolüne ve bu rolden kaynaklanan bugüne yönelik taleplerine, çok daha değişik bir toplumsal evrimin ürünü olan Batı aydınının gözü ile bakmaması gerekir. Böyle bir bakış, başka bir uygarlığın tarihinin, sosyal, ekonomik, kültürel, politik gelişmesinin sonuçlarını başka bir tarihe sahip bir topluma uygulama çabasını getirir. Bu tür bir çaba başlangıçta diyalog ortamını ortadan kaldırır.

Halbuki sağlıklı bir demokratik sistem, değişik sosyal güçlerin çok geniş anlamda ancak asker ve sivillerin uzlaşma ve ortak çabaları ile sağlanabilir. Her iki tarafında, böyle bir uzlaşma ve ortak çaba sarf etme girişimini terk ederek, sistemi sözde sivilileştirmek/militerleştirmek görünümü altında yapacağı hamleler bir süre sonra karşı tarafın sert tepkisiyle karşılaşabilir. Ve bu tür tepkilerin, kanunlar ile, ancak sınır taşlarının savaşları engellediği ölçüde engellenebileceği gerçeğini göz önünde tutmak gerekir. Toplumsal gerçekliği kanunlar değil, toplumsal güçler şekillendirir. Sağlıklı bir demokrasinin yerleşmesi için toplumsal güçlerin işbirliği şarttır. Ve demokrasi toplumumuz için acil bir ihtiyaçtır.”[\[61\]](#)

Bu satırların yazılmasından 6 yıl sonra sözde militerleşme süreci olan 28 Şubat yaşanmıştır. Bugün ise sözde “sivilleşme ve ileri demokratikleşme” adı altında ve 28 Şubat'ın intikamı niteliğini de taşıyan bir başka süreç, dış dinamiklerin TSK'yı yeniden yapılandırması ihtiyacı çerçevesinde yaşanmaktadır. O gün 28 Şubat'ı destekleyenler, bugün Ergenekon operasyonunu desteklemektedirler. **İntikam süreçlerinin birbirini beslediği bir ülkeniz toplumsal barışa ulaşması imkânsızdır.** Böyle bir ülkede sadece dönemsel galipler olur. Ve çoğu kez dönemsel galipleri iç dinamiklerin kendi güçleri değil, dış dinamikler

belirler.

-
- [1] Zaman, 3 Ağustos 2011, Ahmet Turan Alkan, **“Ordular ve Ülkücüler”**
- [2] Zaman, 23 Eylül 2008, Mümtazer Türköne, **“Ergenekon soruşturmasında eksik olan ne?”**
- [3] Aktaran Cumhuriyet, 25 Eylül 2008, Gün Zileli, **“Dünya Operasyonu”**
- [4] Milliyet, 24 Ekim 2008, Hasan Cemal, **“Ergenekon Davası, hukuk ve demokrasi sınavı”;**
- [5] Hürriyet, 11 Ocak 2009, Ahmet Hakan, **“İster İnan İster İnanma”** A. Hakan, Prof. Dr. Dağı'nın NTV'de Yazı İşleri programında yaptığı konuşmayı nakletmektedir.
- [6] Zaman, 13 Ocak 2009, İhsan Dağı, **“Rus yanlısı darbe ve Ergenekon”**
- [7] Zaman, 27 Ocak 2009, İhsan Dağı, **“AB'den yana, ama 'darbe'ye hazır!”**
- [8] Zaman, 27 Ocak 2009, İhsan Dağı, **“AB'den yana, ama 'darbe'ye hazır!”**
- [9] Taraf, 14 Ocak 2009, Yasemin Çongar, **“Ordunun Ergenekon'u tasfiye çabası”**
- [10] Zaman, 23 Ocak 2009, İhsan Dağı, **“Ergenekon'un Amerikancısı yok mu?”**
- [11] Taraf, 28 Ocak 2009, Yasemin Çongar, **“Ergenekon, nekonlar ve Obama”**
- [12] Star, 16 Ocak 2009, Eser Karakaş, **“Obama, Ergenekon, AK Parti”**
- [13] Taraf, 20 Nisan 2009, Neşe Düzel, **“Bülent Orakoğlu:İtalya'da 1 numara cumhurbaşkanıydı”**
- [14] Zaman, 30 Haziran 2008, Ahmet H. Arslan, **“ABD'den Darbecilere Yeni(lenen) Mesajlar”**
- [15] İhsan Dağı askerler Batı ile ilişkilere eleştirisel bakma hakkına sahiptirler demektir..

[16]Metnin tercümesi için bkz. Aydınlık, 6 Nisan 2008, Sayı 1081, s. 40-41, **“Türkiye’yi kaybettik. Bu Gerçeğe Alışalım”**

[17]Türk-Amerikan ilişkilerinde yaşanan kriz ile ilgili olarak küçümsenmeyecek bir literatür oluşmuştur. Bu konu ile ilgili olarak Türk siyasetçilerinin okuması gereken makalelerin başında Ian O. Lesser, **“Turkey, the United States and the Delusion of Geopolitics”** adlı makale gelmektedir. Survival, Vol. 48 no 3, Autumn 2006.

[18]Bu süreci inceleyen ilginç bir derleme için bkz. Morton Abromowitz, (ed.) **Turkey's Transformation and American Policy**, A Century Foundation Book, New York 2000

[19]Oral Sander, **Türk-Amerikan İlişkileri,(1947-1964)**, Ankara Üniversitesi SBP Yayınları: No:427, Ankara 1979, s.232-26

[20] Bu konuda bkz. Faruk Sönmez, **ABD'nin Türkiye Politikası, (1964-1980)**, Der Yayınları, İstanbul 1995, s.71-121

[21]Servet Cömert, **Jeopolitik, Jeostrateji ve Strateji**, Harp Akademileri Komutanlığı Yayınları, Mart 2000, s.xiii

[22]Deniz Kurmay Albay Dursun Turan ve Deniz Kurmay Albay Tayfun Uraz, **“Türkiye-ABD İlişkilerinin Dünü-Bugünü-Yarını”** Türk Harb Akademileri Yayını İstanbul 1994, s.75-77.

[23]Yeniçağ, 20 Ocak 2009, **“TSK'yı bölmek istiyorlar tespiti”**

[24]Michael Robert Hickok: **“Hegemon Rising:The Gap Between Turkish Strategy and Military Modernization”**, Parameters, Sommer 2000, <http://carliste-www.army.mil/usawc/parameters/00summer/hickok.htm>.

[25]Hickok, M. R. a.g.e., s.71. Makalede savunulan temel görüşler burada önemine binaen ayrıntılı olarak özetlenecektir.

[26]a.g.e., s.69.

[27]a.g.e., s.70-71.

[28]a.g.e., s.68.

[29]a.g.e., s.70.

[30]a.g.e., s.68.

[31]a.g.e., s.71.

[32]a.g.e., s.67.

[33]a.g.e., s.68.

[34]a.g.e., s.77.

[35]F. Stephan Larrabee ve Ian O.Lesser: **Turkish Foreign Policy in an age of Uncertainty**, RAND, 2002.

[36]a.g.e., s.1.

[37]a.g.e., s.6.

[38]a.g.e., s.157.

[39]Galina Schneider, Greek takes over Western Policy Center

[40]Bu makale internetten kaldırıldığı için Lale Sariibrahimoğlu'nun Taraf 14 Ocak 2009, “**Ergenekon'da ABD ile uzlaşısı oldu mu?**” ve Milliyet, 1 Kasım 20002, Yasemin Çongar, “**ABD, Özkök'ü sevdi**” başlıklı yazılarından özetlenmiştir

[41] Belgeden aktaran Milliyet, 5 Ağustos 2011, Malih Aşık, “**ABD ve TSK**”

[42]1 Mart öncesi ve sonrası için bkz. Ahmet Erimhan, **Çuvaldaki Müttefik**, Otopsi Yayınları, İstanbul 2004 ve Murat Yetkin, **Tezkere-Irak Krizinin Gerçek Öyküsü**, Remzi Yayınevi, İstanbul

[43]Şanlı Bahadır Koç, “**Çirkin Amerikalı ile Güven Bunalımı**”, Stratejik Analiz, Ağustos 2003;

Washington'da bazı kaynaklar, bu operasyona karşı olan Pentagon yetkililerinin Türk özel kuvvetlerinin direnmesi sonunda iki taraftan da çok insan kaybı olacağını, bunun neticesinde Wolfowitz başta olmak üzere bazı yeni muhafazakar yetkililerin görevden alınacağı umudu içinde olduklarını ileri sürmektedirler.

[44]Hasan Böğün, **ABD ve AB Belgeleriyle Türk Ordusu-12 Eylül 1980'den Çuval Olayına**, Kaynak Yayınları, Ankara 2007, s. 20

[45]Alb. Dr. Ahmet Küçükşahin, **TSK'ya Karşı 12 Komplo**, Togan Yayınları, İstanbul 2011, s. 70

[46] Age, s.70

[47] Age, s.71

[48] Oral Sander, **Türk-Amerikan İlişkileri (1947-1964)**, AÜSBF Yayınları, Ankara 1979, s.39

[49] Burada anlatılan tarihi süreç için bkz. Ümit Özdağ, **Atatürk ve İnönü Döneminde Ordu-Siyaset İlişkileri**, İkinci Baskı, Bilgeoğuz Kitapevi, İstanbul 2006

[50][50] Ümit Özdağ, **Menderes Döneminde Ordu-Siyaset İlişkileri ve 27 Mayıs İhtilali**, Boyut Yayınları, İkinci Baskı, İstanbul 2004, s. 23

[51]Bu konuda bkz. Ariel Cohen, "**ABD'nin Karadeniz Politikası**", 21. Yüz Yıl, Üç Aylık Dergi, Ocak-Şubat-Mart 2007, Sayı 1, s.189-210

[52]1991-2003 arasındaki Türk-Rus ekonomik ilişkileri için bkz. Cihangir Gürkan Şen, "Türk-Rus İlişkileri:Mevcut Durum, Sorunlar ve Perspektifler", Stradigma, aylık strateji ve analiz dergisi, Ağustos 2003, Sayı 7

[53]Yeniçağ, 30 Ocak 2009, Arslan Bulut, "NATO kafalara: Tayyip Erdoğan Rusçu, Putin de Ergenekoncu mu?" Richard Holbrooke, Washington Post'da yaptığı değerlendirmede "Rusya, bizim çok kritik bir müttefikimiz olan Türkiye'nin sempatisini kazanmak ve Türkiye ile yeni ve özel bir ilişki kurabilmek için önemli bir atak başlatmıştır" demiştir. İlyas Kamalov, "Türkiye'de Rusya Yılı ve Türk-Rus İlişkileri" asam.org.tr, 20 Mart 2007

[54]Yeniçağ, 16 Şubat 2009, Arslan Bulut, "Gül'e Tebrikler; Dolar'ın Yerine Ruble ve TL Dünyayı Sarsar"

[55]Milliyet, 17 Şubat 2009, Sami Kohen, "**Güçlü Ortaklık Ne Demek?**"

[56]Radikal, 21 Ocak 2009, Nejat Eslen, “**Ergekon neyin nesi?**”

[57]A National Security Strategy for A New Century

[58]Türk Ordusu'nu Rusçu kliklerle suçlayanların Genelkurmay Başkanlığı SAREM uzmanı Dr. Hv. Kdm.. Bnb. Kutay Karaca'nın yazdığı “**Şanghay İş Birliği Örgütü ve Türkiye'nin Örgüte Yaklaşımı**” başlıklı makaleyi okuması faydalı olacaktır. Silahlı Kuvvetler Dergisi, Ocak 2008, Sayı 396, s.28-39

[59]Milliyet, 24 Ocak 2009, Fikret Bila, “Kıvrıkoğlu: Yüzümüz Batı'ya dönüktür”

[60] Taraf, 8 Ağustos 2011, Mehmet Baransu, “**TSK yeniden yapılandırılacak**”

[61] Ümit Özdağ, **Ordu-Siyaset İlişkisi, (Atatürk ve İnönü Dönemleri**, Birinci baskı, Gündoğan Yayınları, Ankara 1991, s.178

<http://www.21yyte.org/> adresinden 13.08.2013 22:17 tarihinde indirilmiştir